

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

6. vuosiluokan lukuvuosiarviointi, Ympäristöoppi ja historia, yhteiskuntaoppi

14.11.2023

Nina Penttinen, Hanna Pohjonen, Mirka Råback, Kristian Smedlund, Kati Taipale, Minna Tuomela Opetushallitus

Riitta Mikkola

Tässä webinaarissa

- Kriteerityön taustaa, arvioinnin on lakisääteiset tehtävät
- Arvioinnin tehtävät
- Opetuksen suunnittelusta lukuvuosiarviointiin
 - Kokonaisarviointi ja kompensatioperiaate, tavoitteiden erilaiset laajuudet
- Tukimateriaalit, mistä löytyvät ja mitä, miten käytetään?

Jokaisen webinaarin aloitusdiat ovat yhteisiä ja oppiainekohtaiset osuudet alkavat niiden jälkeen. Diat ja tukimateriaalit löytyvät Opetushallituksen verkkosivuilta.

Webinaaritallenne on katsottavissa kahden viikon ajan verkkosivuilla.

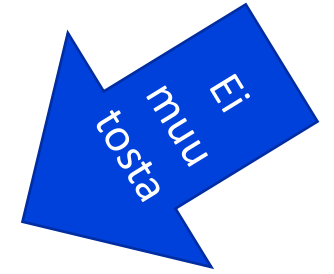
Opetushallitus julkaisi 6. vuosiluokan lukuvuosiarvioinnin kriteerit 18.1.2023 ja ne otettiin käyttöön 1.8.2023

- Uudistustyötä tehtiin yhdessä asiantuntijoiden ja sidosryhmien kanssa.
- Tavoitteena lisätä arvioinnin yhdenvertaisuutta sekä arvosanojen vertailukelpoisuutta.
- Täsmennetyt osaamisen tason kuvaukset on siirretty / siirretään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi.
- Toimeenpanontuki on alkanut 6. vuosiluokan lukuvuosiarviointiin liittyen syyskuun aikana tukimateriaalien julkaisemisella, koulutukset järjestetään marraskuussa 2023.
- Koulutusten sisältöihin ja aikatauluihin voi tutustua OPH.fi-sivustolla: [Apua arviointiin.](#)
- Koulutukset löytyvät myös OPH:n [tapahtumakalenterista](#) hakusanalla Apua arviointiin.

Lukuvuosiarvioinnin kriteerien reunaehdoja

- **POPS2014** opetussuunnitelman perusteisiin ei ole tehty muutoksia oppiaineiden opetuksen tavoitteisiin eikä keskeisiin sisältöalueisiin vuosiluokilla 3–6
- Lukuvuosiarvioinnin kriteerit on muodostettu olemassa olevien opetuksen tavoitteiden, arvioinnin kohteen sekä oppiaineiden keskeisten sisältöjen pohjalta
- Uudistettu arviointiluku 6: "Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa" (julkaistu 10.2.2020)
 - Arvioinnin yleiset periaatteet
 - Lukuvuosiarvosana on oppiaineen oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu **kokonaisarviointi**
 - Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta **voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta**

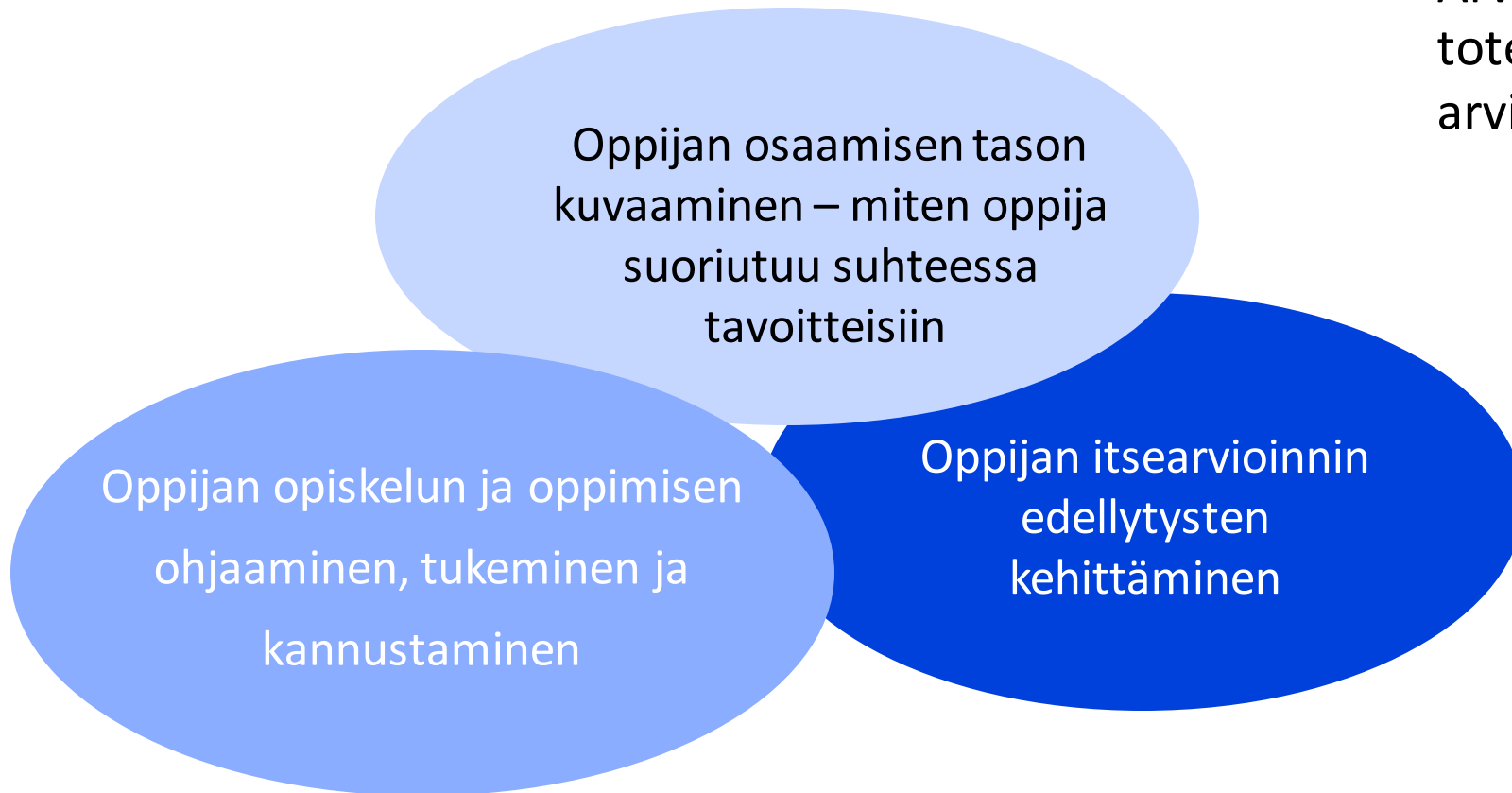
Osaamisen kuvausten lähtökohtia

- Perusopetuksessa on **kaikille oppilaille yhteiset tavoitteet**, joiden suunnassa opetus ja oppiminen toteutuu
- Osaamisen kuvaukset ilmaisevat tietyn arvosanan saamisen edellyttämää osaamisen tasoa. **Osaamisen kuvaukset eivät ole eri tasoisia tavoitteita.**
- Oppiaineen opetuksen tavoitteet on kohdennettu ja keskeiset sisällöt on vuosiluokittain tarkennettu paikallisessa opetussuunnitelmassa
- Opetuksen tavoitteista on johdettu **oppilaan oppimisen tavoitteet, oppimisen tavoitteita ei kohdenneta vuosiluokittain**
- Lukuvuosiarviointiin osaamiskuvausten laadinnassa on muokattu paikoin sekä **arvioinnin kohdetta** että **arvosanan 8 kriteeriä** eli hyvän osaamisen tason kuvausta

Pyrkimys yksiselitteisyyteen ja yhdenvertaisuuteen

Arviointi opettajan lakisääteisenä tehtävänä

Arvioinnin tehtävien toteuttamisessa tulee noudattaa arvioinnin yleisiä periaatteita.

- Kouluissa tulee olla yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytänteet, jotka ilmenevät **koulun arviointikulttuurissa**.
- Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittymistä.

Arvioinnin tehtävät

Formatiivinen ja summatiivinen arviointi

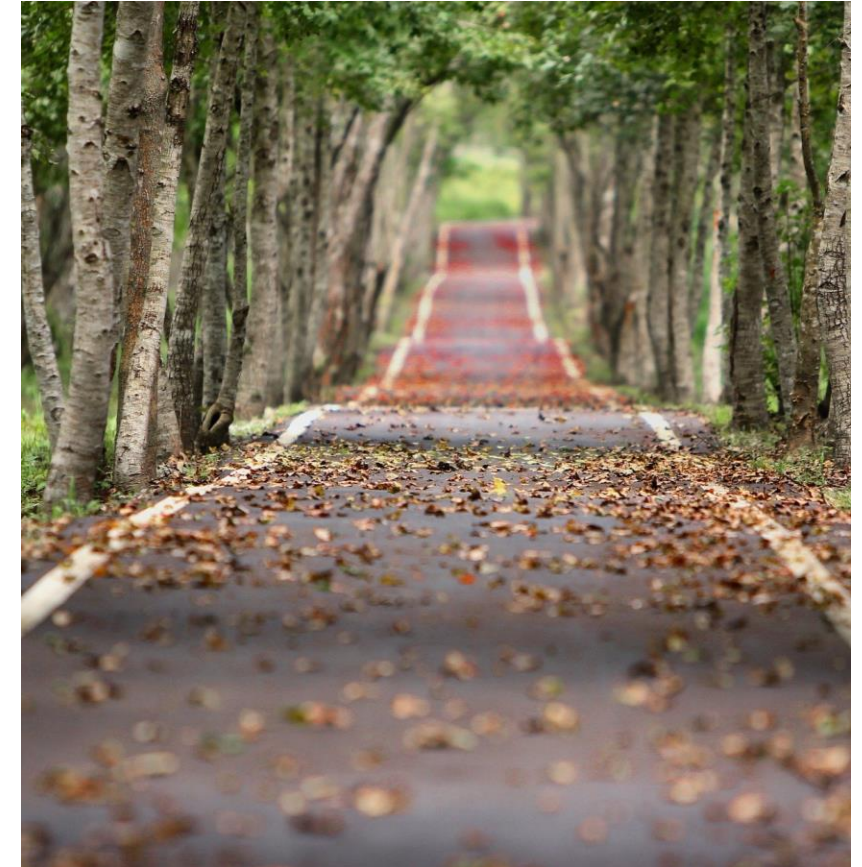
Formatiivinen
arviointi
auttaa eteenpäin

Summatiivinen
arviointi
kokoaa opittua

Formatiivinen arviointi

- Oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta
- Kehittävää, kuvailevaa, kannustavaa
- Suuntaa tulevaa
- Monimuotoista, usein tapahtuvaa
- Osa päivittäistä työskentelyä ja vuorovaikutusta, on osa pedagogiikkaa
- Systemaattista ja spontaania, opiskelu-/oppimisprosessista
- Tehdään suhteessa opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain kohdennettuihin **tavoitteisiin**.
- **Opettaja, oppilas itse tai joku muu henkilö, henkilöt**
- Ei vaadi dokumentaatiota

Formatiivinen arviointi

Oppilas -> **oppimaan oppimisen taitoja:**

- *Oppiaineiden tavoitteiden ymmärtäminen, mitkä ovat tavoitteeni? (tavoitetila)*
- *Oma edistyminen suhteessa tavoitteisiin, tämän hetkinen tila? (nykytila)*
- *Miten voi parantaa suoriutumista, pääsen tavoitteisiini? (muutos)*

Opettaja -> opetuksen kehittäminen (vastaamaan oppilaiden tarpeita ja tavoitteita)

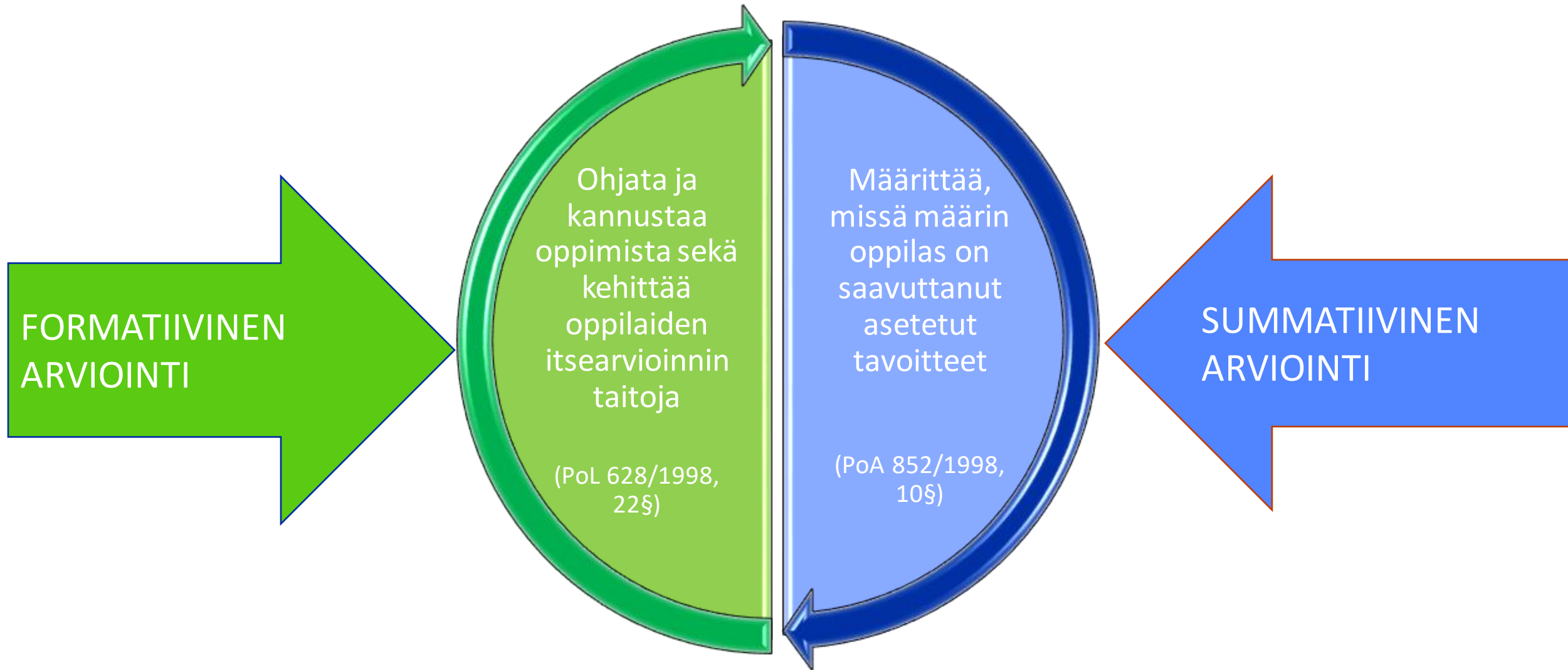
Huoltajille annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen etenemisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.

Summatiivinen arviointi kokoaa opittua

- Tehtävänä on kuvata, **kuinka hyvin ja missä määrin** oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineittain oppiaineille asetetut **tavoitteet**.
- Tehdään suhteessa opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain kohdennettuihin tavoitteisiin.
- Tehdään **vähintään jokaisen lukuvuoden päätteeksi**. Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on summatiivinen kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden suoriutumisesta.
- Summatiivisen arvioinnin tekee oppilasta opettanut **opettaja**, tai jos opettajia on useita, **opettajat yhdessä**.
- Perusopetusasetus velvoittaa antamaan kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle lukuvuositoristuksen, joka sisältää sanallisesti tai numeroin ilmaistut arviot siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa.
- Summatiiviseen arviointiin vaikuttavien näyttöjen arviointi tulee dokumentoida.

Arviointi ei saa tulla
yllätyksenä!

Arvioinnin toisiaan täydentävät, lakisääteiset tehtävät

Tavoitteet ja arvioinnin kohteet osaamisen kuvausten lähtökohtana

Opetuksen tavoite (2014 perusteet)	Sisältöalue (2014 perusteet)	Arvioinnin kohde (2014 perusteet)	Opetuksen tavoitteen pohjalta luotu oppilaan oppimisen tavoite (osaaminen 6. vuosiluokan päättyessä)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8 (2014 perusteet)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9 (uusi)
Opetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta...	S1-S3		Oppilas oppii...	Oppilas osaa...	Oppilas osaa...	Oppilas osaa...	Oppilas osaa...

Oppimisen tavoite ilmaisee **lukuvuoden 6** tavoitteen kaikille oppilaille

Osaamisen kuvaukset ilmaisevat osaamista, joka on kunkin arvosanan saamisen edellytys

Jotta voi tavoitella parasta osaamista, oppilaan pitää tietää

Mitä hän on oppimassa?

- **oppimisen tavoitteet**

Mitä hänen pitäisi osata?

- **osaamisen kuvaus**

Mistä hän tietää onnistuneensa?

- **arvioinnin kriteerit**

OPETTAJA:

- Selvittää ja selkiyttää tavoitteet ja myös kriteerit oppilaalle
- Ohjaa oppilasta hänen opiskeluun liittyvissä pohdinnoissaan
- Auttaa oppilasta näkemään hänen vahvuuksiaan, kehittämiskohteitaan ja edistymistään
- Auttaa oppilasta havainnoimaan omaa toimintaansa realistisesti, sekä kannustaa kokeilemaan, korjaamaan ja jatkamaan toimintaansa saadun palautteen avulla
- Saa palautetta omasta opetuksestaan ja ohjaamisestaan ja tarvittaessa muuttaa toimintaansa

Opetuksen tavoite:	Oppimisen tavoite	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle	Osaamisen kuvaus arvosanalle	Osaamisen kuvaus arvosanalle
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	Oppilas asettaa omia opiskelutavoitteita ja työskentelee pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistaa ympäristöopin osaamistaan.	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas asettaa yksittäisen tavoitteen ohjatusti ja osallistuu yhteiseen työskentelyyn.	Oppilas asettaa omia tavoitteitaan pienille kokonaisuuksille ohjatusti ja työskentelee ohjatusti yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.	Oppilas asettaa omia tavoitteitaan pienille kokonaisuuksille ja työskentelee yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.	Oppilas asettaa omia tavoitteitaan pienille kokonaisuuksille ja arvioi niiden saavuttamista sekä työskentelee oma-aloitteisesti yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

*Huom! Jokaisen oppilaan **oppimista ohjataan** esimerkiksi kysymysten, rakentavan palauteen ja konkreettisten kehittämis ehdotusten avulla (formatiivinen arviointi)!*

Opetuksen suunnittelusta lukuvuosiarviointiin

Opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi muodostavat kokonaisuuden

Työskentelyn arviointi

- Työskentely liittyy vahvasti ympäristöopin / historian / yhteiskuntaopin luonteeseen ja on osa **oppiaineiden arviointia**.
- Perustuu eri oppiaineissa asetettuihin **työskentelytaitojen tavoitteisiin**.
- Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana osana oppiaineita kehittyvää taitoa
 - työkennellä **itsenäisesti ja yhdessä**
 - suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään
 - **toimia vastuullisesti** ja parhaansa yrittäen
 - toimia rakentavasti **vuorovaikutuksessa**.
- **Kun opettaja toteuttaa näiden oppiaineiden arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi.**

Työskentely

- Oppilaan työskentelyyn liittyviä **erityistarpeita** tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin, jotta ne voidaan ottaa huomioon työskentelyn arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.
- **Työskentelystä ei anneta erillisiä arvioita tai arvosanoja todistuksiin.**

Osaamisen kuvauksia 6. vuosiluokan lukuvuosiarvioinnin kriteeritaulukoista (OPH-172-2023)

YM T9: Oppilas osallistuu ohjatusti tutkimuksen tekemiseen joko itsenäisesti tai ryhmän jäsenenä. (A7)

YH T7: Oppilas oppii demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä rakentavaa keskustelua.

YM T7: Oppilas toimii aloitteellisesti kokeiluissa ja keksimisessä. Oppilas auttaa tarvittaessa muita kokeiluissa ja keksimisessä. (A9)

YM T8: Oppilas kuvailee toimintatapoja turvallisuuden edistämiseksi ja turvataitoihin liittyen ja osaa käyttää niitä pääosin asianmukaisesti oppimistilanteissa. (A8)

Arvioinnin kriteerien kompensaatioperiaate ja tavoitteiden erilaiset laajuudet

- Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi **kompensoida** hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.
- Kaikki opetuksen tavoitteet ovat yhtä tärkeitä, mutta tavoitteisiin voidaan opetuksessa pyrkiä monella eri tavalla. Osa tavoitteista on kumuloituvia taitotavoitteita, osa taas selkeästi tiettyyn sisältöön viittaavia.
- Opetuksen tavoitteet kohdennetaan vuosiluokittain paikallisesti. Tällöin lukuvuosiarvioinnissa otetaan huomioon kyseiselle vuosiluokalle kohdennetut tavoitteet. Osaa oppiaineiden tavoitteista käsitellään kaikilla vuosiluokilla, osaa ehkä vain yhdellä vuosiluokalla riippuen oppiaineesta. Ympäristöopissa T15-T19 voidaan myös vuosiluokkaistetuilla keskeisillä sisältöalueilla määritellä tarkemmin, mitä kyseisestä tavoitteesta opetetaan ja opitaan kyseisenä lukuvuonna.
- Oppiaineen kaikki tavoitteet huomioidaan opetuksessa ja arvioinnissa.

Kokonaisarviointi

- POPS (2014) määritellyt tavoitteet muodostavat kunkin oppiaineen kokonaisuuden.
- Tavoitteiden ”esiintyminen” tai ”laajuus” voivat vaihdella, kokonaisuuden kannalta kaikki ovat yhtä tärkeitä.
- Osa tavoitteista on kumuloituvia prosessi- tai taitotavoitteita, osa taas selkeästi tiettyyn sisältöön viittaavia.
- Yhdessä tavoitteessa voi olla ”osatavoitteita”, joita tarkennetaan vuosiluokkaistetuilla keskeisillä sisältöalueilla esim. ympäristöoppi: T15
- Monta erilaista palaa muodostaa arvioinnin kokonaisuuden.

T15 ohjata oppilasta:

- luonnon tutkimiseen, (S4)
- eliöiden tunnistamiseen (S4)
- elinympäristöjen tunnistamiseen (S3, S4)
- ekologiseen ajatteluun (S4, S5, S6)
- ohjata oppilasta ihmisen rakenteen ymmärtämiseen (S1)
- Ihmisen elintoimintojen ymmärtämiseen (S1)
- Ihmisen kehityksen ymmärtämiseen (S1)

Tutkimisen
taitoja (T4-
T14)

Arviointi, eriyttäminen ja oppimisen tuki

Oppimäärä yksilöllistetään vasta, kun oppilas ei tuetustikaan näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Oppilas saa tukea opintoihin **eriyttämisellä, tukiopetuksella, osa-aikaisella erityisopetuksella, erityisellä tuella**

Osaamisen tasoa arvioidaan suhteessa **yleisen oppimäärän tavoitteisiin** OPS-perusteissa määritellyjä arviointikriteereitä käyttäen.

Oppilas opiskelee oppimissuunnitelmassa määritellyjen oppiaineen **erityisten paino-alueiden mukaisesti.**

Osaamisen tasoa arvioidaan suhteessa **yleisen oppimäärän tavoitteisiin** OPS-perusteissa määritellyjä arviointikriteereitä käyttäen.

Oppilas opiskelee **yksilöllistetyn oppimäärän mukaan** yhdessä tai useammassa oppiaineessa.

Osaamisen tasoa arvioidaan suhteessa **yksilöllistettyihin tavoitteisiin** (HOJKS). OPS-perusteissa määritellyjä arviointikriteereitä ei käytetä.

Huomioitavaa maahanmuuttotaustaisten oppilaiden arvioinnissa

- **sanallista arviota voidaan käyttää** (päättöarviointia lukuun ottamatta) myös 6. vuosiluokan lukuvuosiarvioinnissa
- lukuvuositolustuksessa voi olla sekä sanallisia arvioita että numeroarviointia
- arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaidon taso *koulun opetuskielessä* sekä arvioinnin kohteena olevan *oppiaineen tiedonalan kielessä*
- **arvioinnin monipuolisuus painottuu**, kun oppilaan äidinkieli on muu kuin koulun opetuskieli; työskentelyn havainnointi, osaamisen osoittaminen muulla kuin opetuskielellä > HUOM! Ei suoraa kääntämistä, vaan oma kieli tai muu kieli tukena
- mietittävä, **mikä osuus kielellä on osaamisen osoittamisessa** > kriteerien tarkastelu > esim. MA T3, arvosana 9: Oppilas osaa *kuvaila* ja *selittää*, mistä hänen oppimiensa asioiden väliset yhteydet johtuvat. HI T11, arvosana 7: Oppilas *kuvailee* mahdollisia syitä menneisyyden ihmisen toiminnalle.
- voidaan arvioida vain sitä, mitä on opetettu: oppilasta ei voi "sakottaa", jos opetus ei ole ollut kielitietoista

Erityistä tukea saavan oppilaan lukuvuosiarviointi

- **Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti**
 - suoriutumista arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin
- **Oppimäärän yksilöllistäminen tehdään vasta silloin**
 - kun oppilas ei annetusta tuesta huolimatta näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa
- **Jos oppilas opiskelee oppiaineen yksilöllistetyn oppimäärän mukaan**
 - suoriutumista arvioidaan HOJKSissa määriteltyjen yksilöllisten tavoitteiden mukaan
 - arviointi ei tällöin perustu lukuvuosiarvioinnin kriteereihin
- **Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeluissa oppiaineissa voidaan käyttää numeroarvioinnin sijaista sanallista arviota.**

Ympäristöopin 6. vuosiluokan lukuvuosiarvioinnin tueksi sisältää:

- Yleistä arvioinnista (formatiivinen – summatiivinen)
- Ympäristöopin tavoitteiden avauksia
- Jokaiseen ympäristöopin tieteenalaan on laadittu yksi esimerkinomainen oppimistehtävä:
 - yhdellä näytöllä voi usein arvioida osaamista, joka liittyy useampaan oppimisen tavoitteeseen (esimerkiksi Kasvio-oppimistehtävässä)
 - opettaja voi valita summatiivisen arvioinnin kohteeksi vain osan oppimistehtäviin kuvatuista oppimisen tavoitteista.
- Tutkimuksellisen oppimistehtävän suunnittelulomake
 - [Ympäristöoppi | Opetushallitus \(oph.fi\)](https://oph.fi/ymparistooppi)

Yhteiskuntaopin tukimateriaali

- Tehtävät eivät ole normittavia eivätkä tyhjentäviä. Opettaja voi harkintansa mukaan muokata tehtäviä tai ottaa niistä esimerkkejä.
- Jokaisessa tehtävässä on eritelty mitä sisältöalueita ja laaja-alaisen osaamisen alueita niissä harjoitetaan.
- Tukimateriaalin tehtävät:
 - Yhteiskuntaopin oppiaine ja käsitteet: T3-T9
 - Yhteiset säännöt ihmisoikeudet ja tasa-arvo: T3
 - Median rooli: T4
 - Työnteko ja yrittäjäyys: T5
 - Erilaisten arvojen ja näkökulmien tarkastelu: T6
 - Demokraattinen vaikuttaminen: T7
 - Rahankäyttö ja kulutusvalinnat: T8

Esimerkki T8-tehtävän arvioinnista

5	Oppilas antaa esimerkkejä kuluttamisesta ja säästämisestä. Hän on antanut jonkin perustelun tehtävässä. Pohdintaa vaikutuksista ei ole.
7	Oppilas antaa esimerkkejä kestävästä rahankäytöstä ja kulutusvalintojen vaikutuksista. Hän on antanut joitakin perusteluita tehtävässä. Asiaa olisi voinut kuitenkin vielä syventää ja monipuolistaa.
8	Oppilas arvioi erilaisia tapoja käyttää rahaa ja kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä kertoo, millaisia vaikutuksia hänen kulutuspäätöksillään on muihin ihmisiin ja ympäristöön. Hän on perustellut tehtävässä monipuolisesti valitsemansa näkökulman kannalta ostoskorin sisältöä. Hän osoittaa, että ymmärtää kuluttamisen vaikutukset ympäristöön.
9	Oppilas erittelee yksilön rahankäytön ja kuluttamisen vaikutuksia lähiyhteisöön, ympäristöön ja yhteiskuntaan. Hän on tehnyt tehtävän useammasta näkökulmasta ja ymmärtää erilaisten näkökulmien tärkeyden. Hän osoittaa, että ymmärtää kuluttamisen vaikutukset ympäristölle ja yhteiskunnalle.

Esimerkki osaamisen kuvauksista

Oppimisen tavoite	Arvioinnin kohteet	5	7	8	9
Oppilas oppii demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä rakentavaa keskustelua.	Demokraattisen vaikuttamisen perustaitojen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen soveltaminen käytännössä	Oppilas tunnistaa , että hänellä on mahdollisuus vaikuttaa demokratiassa asioihin, jotka koskevat häntä ja muita yhteisön jäseniä. Oppilas antaa esimerkin tavasta vaikuttaa.	Oppilas käyttää joitakin demokraattisen vaikuttamisen keinoja. Oppilas kuuntelee toisia ja perustelee omia näkemyksiään.	Oppilas soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kannan ottamista, sitoutumista enemmistön päätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.	Oppilas soveltaa monipuolisesti demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja. Oppilas arvioi omaa ja yhteisönsä toimintaa demokraattisen vaikuttamisen näkökulmasta.

Historian tukimateriaali

- Sivuilla on yhdeksän tehtävää, joita opettaja voi muokata itse.
- Tehtävä käsittelevät sisältöalueita S2-S5: Vanha aika ja antiikin perintö, keskiaika, uuden ajan murrosvaihe, Suomi osana Ruotsia
- Tehtävissä harjoitellaan ja arvioidaan historian taitoja: lähteiden käyttö, syy- ja seuraussuhteet, muutos-jatkuvuus, historian tulkinnat ja historiallinen empatia
- Osaamisen tason nousu näkyy arvioinnissa verbeissä: Oppilas tunnistaa / antaa esimerkkejä / kertoo / vertailee. (Wanhat Suomen sananlaskut)
- [Historia ja yhteiskuntaoppi perusopetuksessa](#) (OPH)

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Kiitos!

perusopetus@oph.fi

